

—Miri, senyor «parcurador», ha preguntat pel pis una senyora que no sé què devia ésser abans, però que m'ha semblat molt ordinària. Es diu Pepeta Forgas.

—Calli, donal Si és la portera que hi havia aquí al costat.

El "Iowa"

A molts dels joves de la generació actual no els dirà res segurament el nom que encapçala aquestes ratlles. En canvi, a aquells que comencem de tenir cabells blancs, ens evoca el record d'aquelles tràgiques jornades de l'any 1898 en què la joventut catalana, així com la de totes les terres espanyoles, era portada a un sacrifici eixorc en terres de Cuba amb tal de lluitar contra els naturals que defensaven la causa santa de llur independència, o, ço que és més temerari encara, contra el poder armat de la gran República nordamericana.

La batalla naval de la badia de Santiago, en què la feble esquadra espanyola va ésser desfeta com un bolado pels vaixells de guerra dels Estats Units, va posar fi a la quixotesca aventura, de la qual no sabem si en varen ésser més culpables els governs d'aquell temps, o el poble d'aleshores, enfebrat d'un patriotisme ridícol que esbravava esgargamellant-se tot el sant dia amb la «Marcha de Cádiz».

De l'esquadra vencedora en restava encara un dels cuirassats que més va excel·lir en aquella gesta: el «Iowa», vaixell insígnia de l'almirall Sampson.

Els americans, que són gent pràctica abans que tot, lluny de conservar l'històric vaixell en alguna drassana, en devenir vell i inútil, com una reliquia o testimoni de l'epopeia de 1898, han considerat que podia fer millor servei a la pàtria llur, fent-lo servir de blanc mòbil per a l'exercici de l'artilleria naval, per ço que no fa gaires dies que, amb tots els honors corresponents—això sí,—va ésser enfonsat per sis canonades del «Maryland» als acords de l'himne ianqui i els saluts de la dotació militarment formada damunt coberta.

Mes, tant com testimoni de la gesta americana, era el «Iowa» un monument de la dissortada història contemporània d'Espanya, si es té en esment que va ésser escenari de la rendició de l'almirall Cervera i del comandant Eulate.

Per cert que en aquest acte de la rendició els americans varen rivalitzar en «hidalguita» amb els mateixos espanyols.

En anar a fons els vaixells de l'esquadra espanyola, els ianquis varen apressar-se a salvar els naufrags, portant-los presoners a bord del «Iowa», que manava el comandant Evans. Un dels primers en arribar a la coberta del vaixell vencedor va ésser l'Eulate, comandant del creuer «Vizcaya». Estava malferit, per ço que se li va portar de seguida una llitera damunt la qual pogué estendre's. En comparèixer Evans a coberta, el marí espanyol va incorporar-se penosament, va saludar l'enemic, es descenyí l'espasa, i, després de besar la seva creu, va entregar-la, bo i plorant, al comandant del «Iowa». Evans va refusar l'espasa i va estrènyer la mà de l'Eulate, acte de genero-

sitat i respecte que va ésser saludat amb «hurses!» aixordadors per tota la tripulació americana.

Poc després, recollit també pels bots americans, muntava per les escales del «Iowa» l'almirall Cervera, qui en ésser a coberta va saludar militarment. Anava esparracat, brut, moll i sense cap insígnia. Va ésser rebut, també, no com un enemic vençut, sinó amb tots els honors deguts a la seva categoria, per l'Estat Major en ple, el comandant del vaixell i àdhuc pels soldats i els artillers, que, encara emmascarats de pólvora, el saludaven també amb «hurses!» frenètics.

De tot això han passat vint-i-cinc anys. El «Iowa» en enfonsar-se a la mar ha vingut a ressuscitar el record d'una tragèdia que devia ésser promotora d'aquella famosa «regeneració»... que encara Espanya no ha iniciat.

ABECÉ

VISITA D'INSPECCIO

—Aquesta botiga no està conforme!

—Oh, ja se sap. Del que fa l'home, moltes coses tenen el segell de la imperfecció.

—Sí; precisament de ço que em queixo és de què moltes no tenen el segell... de deu cèntims que haurien de tenir!

L'EXTRAORDINARIA EXPEDICIÓ D'EN JEP GANÀPIA

Estudi fisio-psicològic d'una raça inèdita

La rebuda que els incivilitzats varen fer als nostres amics no podia ésser més cordial i afectuosa.

Com ja dèiem en el capítol anterior, l'Ajuntament va acudir a la platja en corporació, i, després de les salutacions de rúbrica, l'alcalde va ordenar als seus guardes urbans (que eren uns que duïen calçotets i tot) que ja podien prestar llurs serveis als forasters.

En virtut d'aquesta ordre, els urbans, i els que no n'eren també, varen abraonar-se, molt amablement, damunt dels nostres amics i varen realitzar aquella operació que en l'idioma del país se'n diu: «Birlar».

En efecte; al cap d'un moment els salvatges ja tenien en son poder totes les coses útils i boniques que els nostres amics portaven al damunt.

A en Ganàpia li varen prendre un llapis «Penkala»; un escuradents, que era un record de família, i un mocador amb una N brodada que, segons en Ganàpia, havia pertangut a Napoleó I i a Neró, alguns anys després.

Al savi inventor Tompson li varen prendre una patent d'invenció, un canó d'agulles i un parallamps de butxaca.

A en Spetek se li varen quedar un cordó de sabata, un barril de cervesa i un morrió de gos pelut.

Al senyor Pepet li varen prendre dos segells de quinze, una paperina d'anissos i una ferradura sense pota.

A en Xanguet, finalment, varen robar-li una sèrie de cromos de futbol, una samarreta de mig temps i la seva preciosa col·lecció d'espardenyes històriques.

Cal observar que els salvatges no feien això amb gens de malícia; al contrari, els que tenien malícia eren els altres.

A la fi i al cap els pakatilles (que aquest és el nom dels individus pertanyents a la raça de la qual ens estem ocupant en aquest estudi fisiopsicològic de les races humanes), els pakatilles, diem, no feien altra cosa sinó obeir les lleis de la tradició.

Però abans d'entrar de ple en l'enumeració sintètica de les particularitats idiosincràtiques d'aquesta raça privilegiada, ho serà donar una idea, tan curta com poguem, dels antecedents històrics de la mateixa i de la situació geogràfica del país on habita, en companyia d'en Ganàpia i companys.

Aquestes dades que transcrivim a continuació són extretes d'un diccionari enciclopèdic molt ben informat: el que té més nombre de lletres majúscules de tots.

Els pakatilles formen part d'una extensa raça que sota diversos noms

ocupa tota la part septentrional del mateix país, en els territoris inexplorats que radiquen entre un riu i una muntanya, però sobretot més entre la muntanya que entre el riu.

El seu clima és més aviat gros que petit, cosa molt natural tenint en compte la gran extensió del terreny. L'agricultura hi és molt arrelada, sobretot els naps i les patates. Es cull molt all i molt oli, i s'hi fa molt all-i-oli. A l'estiu, la calor és més freqüent que a l'hivern, però això no influeix gens en l'agricultura, perquè tot ja està previst. Perquè els freds no facin mal a la vegetació, quan ve la tardor l'Ajuntament dicta ordres i fa assecar totes les fulles dels arbres i les fa caure amb unes ventades que tenen.

La indústria també està molt avençada. Tenen fàbrica de xocolata, però

allí la mengen amb cullera i la fan amb pa sec i aigua, tot ben bullit i hi tiren un all i en diuen sopes.

També s'hi fabrica sola de sabata, però per què no hagin de treballar tant tots van descalços, menys l'amo de la fàbrica que porta barret de palla.

Una de les indústries que més va atraure l'atenció dels nostres amics és la de tintoreria.

Aquesta fàbrica està en combinació amb una casa de banys i així poden facilitar el servei amb més perfecció i baratura. Com que el color de moda dels pakatilles és el negre, tots van a banyar-se en la gran piscina, que la tintoreria té cura d'omplenar de vernís i fum d'estampa, i els ciutadans, després d'haver anat a cal barber, van a precipitar-se dins d'aquell bany.

Hi han abonaments setmanals, però no s'hi admeten gossos negres.

Els serveis públics estan molt endarrerits. Els granitzats els prenen encara sense canyeta; els cirabotes es limiten a enllustar els peus, tenint en compte l'absència de calçat, i els waters són d'un sistema copiat de les portadores.

Pel que fa a les manifestacions artístiques, està molt estés el tatuatge. Els nostres amics varen visitar una exposició de dibuixos tatuats damunt la pell dels més notables ciutadans. L'exposició era internacional i s'hi entrava per invitació rigorosament familiar.

En Ganàpia, que de jove havia estat crític d'art, va qualificar l'exposició de notable. Sobretot atreia l'atenció una marina molt ben tatuada damunt la panxa d'un negre de cent dos quilos. L'efecte era sorprenent. A cada aspiració del negre les onades semblava que es movien i la barqueta amb vela també. Quan les aspiracions eren més freqüents allò semblava una tempesta. En bé de l'art, però, en Ganàpia indicà que les marines estarien millor en panxes de negres que no tinguessin tantes aspiracions.

Però, per endarrerits que fossin els pakatilles, ben sovint donaven mostres del seu amor al progrés i als avenços de la ciència i la civilització. Una d'aquestes mostres causà la més profunda admiració als nostres amics.

En veritat ha d'ésser emocionant anar a raure en un país tan allunyat dels punts més distanciats de la terra, i trobar-se amb una línia de ferrocarril establerta tot al llarg d'una immensa pampa, amb les seves estacions, amb el rellotge corresponent pintat a la paret i la també corresponent campana.

—Però és que tenen tren i tot?—preguntà el senyor Tompson, que sabia molt bé l'idioma dels pakatilles.

—Sí, senyor—li respongué el tinent d'alcalde que els acompanyava.

—Passarà un tren aviat?

El negre esclatà a riure.

Tot seguit, posant-se seriós, s'explicà, i no podem resistir la temptació de reproduir les seves paraules que donen idea de com el sentit comú i l'humanitarisme rau molt sovint en les gents més negres i incivilitzades.

El pakatilla explicà que uns quants anys enrera havien tingut un rei que havia viatjat per un país d'Europa en el qual hi havien ferrocarrils. Els habitants d'aquell país afirmaven, segons sembla, que els graus de civilització dels pobles estan en línia paralela amb els kilòmetres de via que tenen.

El rei negre (no confondre'l amb Baltasar) desitjós de civilitzar el seu país, comprà una guia de ferrocarrils i un diari. En la guia hi trobà els horaris, les estacions i les tarifes, coses indispensables per a ben instal·lar una línia. En el diari hi llegí un descarrilament amb dotze morts greus i setze lleus. Més avall tingué el gust de trobar-hi una topada de trens i encara que aquí no es parlava de morts, al contrari, es deia que entre els trescents passatgers se n'havia trobat un de viu, el rei negre es començà a esgarriar. Sobretot quan en la secció telegràfica trobà un altre solt en el qual s'explicava que un tren havia seccionat el cap d'un pobre home, que no havia pogut declarar a causa d'haver perdut l'enteniment.

En vista de tot això, el rei negre tingué l'encert d'establir una extensa línia de ferrocarrils al seu país per tal de posar en comunicació les diverses tribus de la pampa, però abstenint-se molt prudentment de fer-hi circular trens de cap mena.

Així quedava afirmada la civilització dels Pakatilles, i no hi havia desgràcies.

Ultra aquest avantatge d'ordre moral, n'hi havia d'altres d'ordre econòmic molt dignes de tenir-se en compte. Com que el tren no tenia el gasto de carbó, ni de material, ni de personal, els bitllets podien expendre's a preus molt econòmics, amb lo qual es facilitava extraordinàriament el tràfec.

Es un exemple que no ens podem estar de recomanar a les nostres companyies de ferrocarrils.

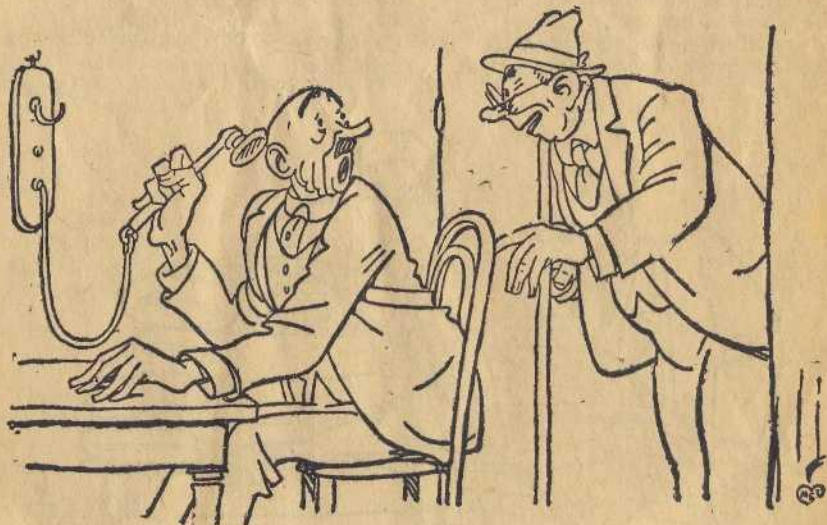
També és un avantatge digne d'ésser esmentat el de la puntualitat amb què els caps d'estació assenyalaven les sortides i arribades dels trens, sempre d'acord amb l'horari de la guia adquirida pel rei negre.

Això vol dir que no cal despreciar cap poble per petit i endarrerit que ens sembli, perquè en aquest món el més savi pot aprendre de tothom.

Aquesta sentència no és meua, sinó del senyor Pepet que quedà tan admirat d'aquest sistema de comunicacions que ja es volia fer una torreta vora l'estació.

Però, deixem aquest detall insignificant i particularista, perquè en el pròxim capítol havem de tractar coses de veritable importància per la vida i el pervindre dels nostres amics.

JIM-FIT

- Dispensi. Vostè ja ha acabat?
- No, senyor.
- Com que fa molta estona que no sento que digui res.
- Es que parlo amb la meua senyora, i acostuma a tenir ella sempre la paraula.

Pel·lícula de la setmana

La opinió està indignada,
i a fe que amb motiu sobrat,
pels robatoris i «atracos»
que d'un quant temps cap ençà
es cometen cada dia
amb completa impunitat,
preparació i «aparato»
«tout a fait» pel·lículars.
Quan no és un tren el que assalten,
és la caixa d'algun banc,
o són, com ara assuara,
els «fondos» municipals,
a ço que fins a la data
sols s'havien arriscat,
segons diuen males llengües,
alguns senyors «concejals».

I els «cops» es fan en «quadrilla»
i amb estratègia genial,
pit descobert, a mà armada,
i al bell cor de la ciutat.
Per mica que això segueixi,
els que se'n ressentiran
aviat, seran els «cines».
Com ens han d'interessar
les facècies de «El misterio
de los trece», els agosats
fets de «La banda invisible»
o les gestes singulars
de «Los tres fantasmas rojos»,
si a qualsevol hora i part,
els podem veure corporis,
reals... i sense pagar?

Nyic

—Jo li aconsello que es faci el trajo de quadros.

—Vol dir? Miri que l'últim trajo que em vaig fer era de quadros, i no em
va durar dos dies.

—Devien ésser quadros... cubistes.

"Associació protectora de l'enseyança catalana"

Signada pel seu vicepresident, havem rebut la lletra que inserim a continuació:

Barcelona, 15 juny 1923

Sr. Director d'EN PATUFET

Ciutat

Digníssim senyor:

Aquest consell està organitzant, com cada any, les colònies escolars. Enguany el nostre desig és fer-ne cinc, i per això ens permetem dirigir-nos a vós omb la seguretat que acollireu la nostra petició amb amor.

Coneixent els sentiments patriotes i humanitaris vostres, reflectats sempre en la notable revista que tan dignament dirigiu, creiem no trobareu excessiu que demanem un petit ajut a cada patufista, servint-nos del setmanari ja citat, i per petit que fos aquest donatiu, donat el número cada dia creixent de llegidors, conjuntament arribaria a ésser d'importància i fins potser podríem formar-ne una colònia. El cost de cada una d'aquestes és de 3,500 pessetes, i el de cada infant, 150 pessetes.

Perdoneu, senyor, la llibertat de molestar-vos.

Saludant-vos atentament, vos desitja molts anys de vida, pel bé de la terra catalana,

A. Bastardas

Per a contribuir a la formació de les colònies escolars, EN PATUFET

ha remès 100 pessetes, i els patufistes que vulguin contribuir-hi poden enviar els seus donatius als següents llocs, on segueix oberta la suscripció:

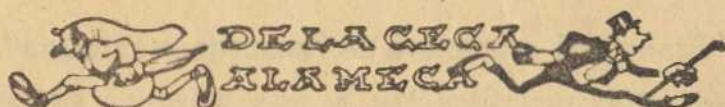
A les llibreries Bonavia, Tapiceria, 13; Nacional Catalana, Granvia, 613; Subirana, Portaferriassa, 14; i Editorial Poliglota, Petritxol, 8; Establiments Maragall, passeig de Gràcia, 95, i al Foment Nacionalista Català, passeig de Sant Joan, 113.

—I ara què farem, Xato, si això s'acaba?

—Matarem... mosques.

El suplement d'EN PATUFET, corresponent al present número, publica el 12 fulltè de la interessant novel·la d'En Josep M.ª Folch i Torres, L'INFANT DE LA DILIGENCIA. Amb aquest suplement es regala el conte complet «Ignorància premiada», per Xavier Vinyeta i Moreta

Una tomba confortable

UNA vídua bàvara s'ha fet construir una fossa mortuòria amb tots els avenços del confort.

La tomba presenta diferents orificis d'aïració amb tal d'evitar el perill d'asfíxia en el cas d'enterrament prematur. Conté també un complet botiquí, amb tal de què l'enterrat pugui proporcionar-se els primers auxilis i retornar-se de l'ensurt. No cal dir que el botiquí és abundós en espasmòdics de tota mena. També hi ha una bateria de conserves amb tal de què li sigui possible fer un pa i trago si es sent amb massa defalior.

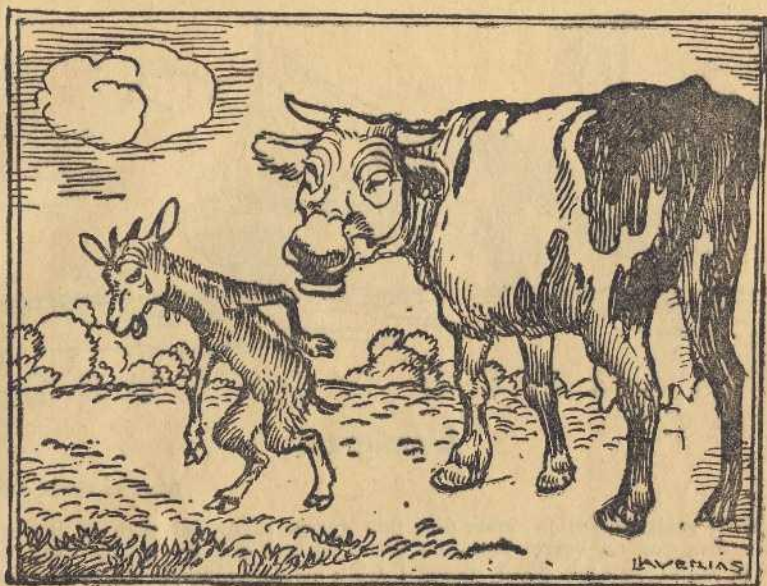
De més a més, la previsorà vídua té disposat que en l'instant del seu enterrament s'installi en la seva tomba un aparell telefònic connectat amb l'administració del cementiri. La comunicació, com es comprendrà, és directa, car si hagués de donar-la el «centro»—judicant que el servei fos com el que aquí patim—tot esperant, esperant, l'enterrada acabaria per morir-se «definitivament»... de fàstic.

JORDI BUSCA

—No sé què ho fa, però al llegir l'altra novel·la d'aquest mateix autor em vaig sentir transportar a altres regions, i amb aquesta, no.

—No ho estranyi; és que ara hi ha vaga de transports.

La cabra i la vaca

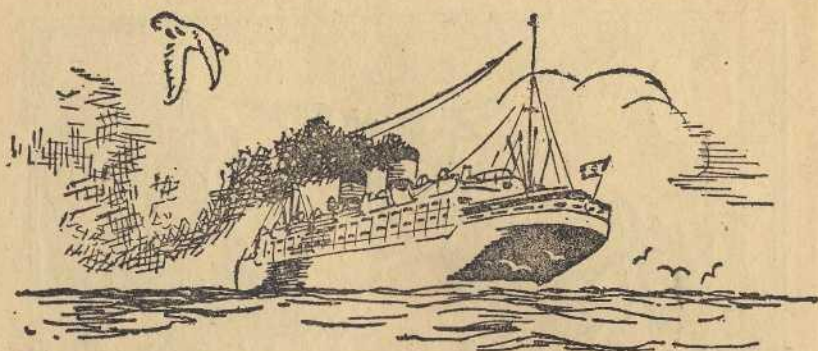
Una cabreta roja,
que tenia acudits de cabra boja,
cansada de tan botre per la prada
perquè sí, per jugar... una vegada,
en enfrontà una vaca cançonera,
va sentir-se de nou més joganera.

Era lluny el bover,
o, si era prop, distret, les deixà fer,
i, ara saltant un marge pedregós,
ara bornant les dos,
ara pegant gambada
des d'un límit a un altre de la prada,
quin goig els feia viure
i brincar i jugar per l'aire lliure!

Mes la vaca, un moment, fent-li una festa,
va pegar a la cabra un cop de testa,
i la cabra, belant, estabornida,
va restar en el camp molt mal ferida.

Vol dir ço que he contat, amics infants,
que heu de fugir de bromes amb els grans.

CLOVIS EIMERIC

P A G I N E S V I S C U D E S

L'emigrant

Diari de viatge d'un noi

22 de maig.—Avui fa dotze dies que vàrem sortir del port de Barcelona. Dotze dies que no veiem més que cel i aigua i que no sentim altra remor que el soroll, sempre igual, pesat i trist, de la màquina d'aquest immens trasatlàntic que ens porta a Amèrica.

Fa dotze dies que no faig res. Els llibres que el meu oncle, oficial segon d'aquest vapor, em comprà, no m'han interessat gens ni mica. Els he oberts, he provat de llegir-los, però no he pogut passar de la primera pàgina.

No sé què ho fa, però no puc dominar l'atenció per més que vulgui.

D'ençà que ens vàrem embarcar és com si el meu pensament les hagués donades «a no embarcar-se». Com més ens anem allunyant més el pensament es complau en no moure's de Barcelona, rondant per casa, per aquella casa que abans tenia mig avorrida i que ara estimo tant... Déu meu, quina tristesa dins del meu cor! Si no fos que me'n donaria vergonya, com ploraria damunt d'aquest paper, que és el meu amic, el meu confident!... A l'oncle no gosaria pas dir-li el que estic escrivint ara aquí. Em prendria per trastocat o es mofaria de mi. M'estima tan poc l'oncle i té tanta raó per no estimar-me!...

Dia 23.—Sento que aquesta amargor que em puja a la gola, això que no sé si és penediment o enyorança, minva des del moment que em poso a escriure. Ahir em va passar així; i si no hagués estat l'oncle que va entrar de sobte en el cambrot, qui sap fins quina hora hauria estat escrivint.

D'un xic més m'atrapa la llibreta, l'oncle. Sort que tenia vora meu, ja a punt, els «Viatges del capità Stenley» i vaig ésser a temps de tapar-la amb aquest llibre, un dels que l'oncle em comprà per matar les hores.

Vaig fingir que llegia amb la més gran atenció, i l'oncle en va quedar tot satisfet. El vaig enganyar com enganyava sovint el mestre, com sovint enganyava a la meva mare, que al cel sia. Per què he estat sempre tan dolent? Si ara fos a fer, si ara la podés tornar a tenir la mare, si podés tornar a veure'm al seu costat, allí en aquell pisot del carrer més alt de San Pere, tan endreçat quan jo arribava de col·legi!...

Però, això ja no és possible. Ara que els meus pensaments es fan entenmentats, és quan ella ja no és aquí per saber-ho. Quan, potser per primer cop a la vida, sento afany d'abraçar-la i de besar-la i de dir-li que l'estimo i que ja seré bo, em trobo lluny del pis enyorat, sol dins d'un cambrot d'aquest vapor avorrit, sense ningú amb qui parlar, llevat del meu oncle, tan seriós, que em mira sovint d'una manera que m'esglaiava.

Per què no pots tornar, oh mare meua! Per què no puc tenir-te a la vora ara que veig lo molt que t'estimava! Per què haviessis de morir-te, mareta del meu cor; per què no m'ho deïes, quan encara potser hi havia remei, que et trobaves malament, que estaves malalta, que les forces t'anaven mancant?... Però, miserable de mi, que no ho podia veure jo, per ventura, que cada dia estaves més pàl·lida i més trista, que cada dia parlaves més baixet i eren més blancs els teus llavis, i que no menjaves, ni reposaves?...

Mai, mai més se m'esborrarà la visió d'aquella hora terrible. Acabàvem de dinar. Jo, com sempre, ja m'amaní per baixar a jugar al carrer, malgrat que ella m'ho tenia prohibit. «També avui te'n vols anar al carrer?», em preguntà ella, alçant-se penosament de la taula per anar al balancí on tantes hores passava amb els rosaris als dits i l'oració als llavis... «Ja m'esperen els amics. Els sento que xuten amb la pilota a la placeta de Sant Francesc», li vaig fer jo, anant-me'n. I ella, amb una veu que em va fer girar a mirar-la, de tan prima i tan estranya, va respondre'm: «Mai, mai no m'has volgut obeir, però avui t'ho demano, Joan, queda't un xic més. Acosta't a vora meu; dona'm la mà, fill»...

Allargà les mans, però els xicotets cridaven tant a la placeta i jo els sentia tan bé els rebots de la pilota, que amb la por que a l'últim em donés entenent de quedar-me i que un altre em prenguéss el lloc de davanter, vaig obrir la porta i escales avall, sense cor, sense seny, com un miserable!...

Al cap de tres quarts, quan vaig tornar a casa per agafar la cartera i anar a estudi... Déu meu, quin terrible càstig!

Vaig passar pel menjador sense mirar-me-la, però el silenci, aquell silenci que eternament el portaré arrapat a l'oida i en el cor, em va fer mirar d'esquitllentes vers el lloc on la mare seia, i, jo no sabia pas com explicar-ho aquí el que vaig sentir dintre meu. Va ésser com si una mà, una urpa vull dir, m'esqueixés el cor i m'arrenqués les entranyes... La mare era allí, mig atlofada en el balancí; un filet de sang roja encara en un cantó del llavi... Oh, mare, santa, bona, enyorada mare del meu cor!...

Dia 24.—Amb aquesta, ja són dues nits que no puc dormir. És el meu pensament que vetlla sempre. Tan poc com pensava abans, i era és com un turment, de tant pensar.

L'oncle m'ha renyat. En el cambrot hi ha dos llits, i de tan sentir-me reumoure s'ha enfadat. Aquest matí, quan jo havia aconseguit adormir-me, ell m'ha fet llevar, dient-me que així dormiria més la nit vinent.

Després m'ha mirat amb aquella mirada terrible que té, i m'ha semblat endevinar-ne tota l'intenció. L'oncle està segur que jo sóc el culpable de la mort de la meua mare, de la germana seva. Ella mai no li havia dit res de mal de mi, però ell mateix havia pogut veure el poc cas que feia de les seves ordres, dels seus precís i de les seves menaces, i els forts disgustos que li donava.

Quan el vaixell passava dies al port, aïans d'emprendre viatge, l'oncle vivia a casa i encara que jo feia per fer bonat, això no durava més que el primer dia, i ell podia veure el meu mal comportament.

Era ell qui ens ajudava a viure, perquè la pobra mare ja no podia cusir, ni fer res... Estic cansta.

Dia 25.—Aquest mirar de l'oncle és el que no em deixa dormir les

nits. Bé anava endarrerit de son anit, doncs no he pogut dormir ni mitja hora. Tenia calor, i no he parat de suar. La màquina, aquesta ditxosa màquina del vapor, em té averrit.

Aquesta nit el meu pensament ha abandonat, per últim, Barcelona i els seus records, i se n'ha anat vers aquest país desconegut cap on fem via. Jo crec que ha estat fugint de la mirada de l'oncle que s'ha determinat a deixar Barcelona. Però, més m'estimava sofrir amb els records, per dolorosos que fossin, que deixo darrera meu, que no pas aquesta angouxa que he sentit pensant en la vida que vaig a fer d'ara endavant a casa d'uns parents que no conec, pobres obrers emigrants com jo mateix, que per viure han de treballar dotze de les vint-i-quatre hores en les feines més insanes i escarrassades.

Es aquest el càstig que l'oncle em reserva; un càstig disfressat d'acolliment hospitalari... Ho dic de debò. No temo el treball. Sento en el meu esperit una gran resignació, un desig gairebé de sofrir, perquè em sembla que així pagaré un xic el mal que he fet; però, deixeu-me tornar a la Pàtria, deixeu-me desfer el carní que hem fet i que pugui tornar a reveure Catalunya!

Oh, Déu meu!, com tot ha canviat a dintre meu, també. No fa pas tant de temps que em mofava d'aquell company de col·legi, en Feliu Dartés, perquè tothora parlava de

Catalunya i del català, i no deixava mai de portar en el trau de la seva jaqueta un viu de cinta amb les quatre barres.

Em passa com amb la meva mare. Quan em trobava al seu costat no me l'estimava, no la veia gairebé, i ara que en sóc lluny la sento, la veig i l'envero per la meva dolor. Així mateix és amb la terra meva, amb la Pàtria del meu cor.

No; no és que em faci por la vida de sofriment que vaig a començar; però si al menys em deixessin sofrir a la casa nostra, en la meva ciutat enyorada, sentint parlar la nostra llengua, que d'ençà que som fora de Barcelona gairebé no sento parlar!...

Des de la mar, quan ja havíem sortit del port, costa de Ponent enllà, es veien les muntanyes totes de verd i or. Els pins i la ginesta. Des d'abord em semblava copsar-ne la flaire, i quan penso que ja mai més no les veuré les muntanyes nostres, ni la sentiré mai més la bona olor de Corpus, com s'encongeix el meu pobre cor, com ploraria!

Sí, sí; me'n voldria entornar. Cada dia que passa; cada dia que el vaixell m'allunya de la meva terra, sento amb més afany el desig de reveure-la i és més profunda la meva tristesa de deixar-la.

Res me farà de sofrir força allí. Em posaré al treball que vulguin, i el faré amb goig, perquè em sembla que així, sofrint força em faré perdonar de la mare que és al cel... Sí, sí, mare meva; sí que ho crec, que n'estic segur que ets al cel!

Fins ara, imitant l'aire dels homes incrèduls que somriuen amb mofa quan del cel es parla, també jo havia volgut desentendre'm de les santes ensenyances de la mare i dels mestres, creient que això feia més home. Però ara, què seria de mi si no hi hagués cel, si no cregués fermament que vós hi sou, mare meva, i que des d'allí veieu el meu sofrir i el meu penediment, i m'encoratgeu i em perdoneu, vós que èreu tan bona, vós que tant heu plorat per la meva culpa, però que esperàveu a plorar quan jo era fora, per no donar-me massa pena!...

Dia 26.—Ahir, en acabant de sopar, l'oncle em va cridar a la «toldilla». Feia una nit que semblava d'estiu. Quina bona companyia els estels parrallejant en el cel!... L'oncle m'ha agafat pel braç, i amb el seu parlar sec i rigorós de sempre m'ha dit: «Ara ja sé per què no dorms a les nits. No has menjat gairebé res per sopar. Veiam si faràs com ta mare, tu».

Després m'ha dit que calia esforçar-me, perquè ell no estava per portar malalts a Amèrica. «La família amb la qual has de viure no et podrien pas cuidar. Prou feina tenen».

«Veiam si faràs com ta mare, tu». Què sap si tindria raó l'oncle. Qui sap si la porto també a dintre aquella malaltia que fa morir com ella va morir.

Avui a dinar, me n'he donat compte del poc que menjo. Aquestes suors de la nit també les patia la mare...

Avui em sento més content que els altres dies. El meu pensament, fugint dels records tristos d'ahir i dels camins tenebrosos de demà, s'és enlairat avui i s'ha amarat de llum i esperança. Més m'estimo no escriure'ls aquests pensaments. Perdrien claredat... Després, avui sento una dolça lassitud. Són les quatre de la tarda. Ara sí que em sembla que podria dormir.

Dia 30.—Durant quatre dies no he escrit ni una lletra en aquesta llibreta. Em sembla que el deixaré córrer aquest diari.

Em fan estar a coberta, sota la vela, totes les hores del dia, mig ajegut en una cadira llarga de jonc.

L'oncle m'ho ha manat. Ell diu perquè així no m'enconfurnaré tant en el cambrot, i tindrè més gana les hores de menjar, però jo no m'ho crec. L'he vist parlar dos o tres cops amb el metge.

Per escriure aquestes ratlles aprofito mentres l'oncle està de sobretaula amb els oficials lliures de servei després de sopar.

Dia 1 de juny.—Ara sí que ja no tinc dubte. La meua malaltia és la mateixa que es va emportat la mare. L'oncle i el metge n'han parlat després de dinar, mentres jo havia d'ésser a la meua cadira llarga, i els he sentit: «Això va depressa... galopant»—ha dit el metge. Miserable de mi, que he plorat com una criatura feble! Tant me l'estimo, doncs, la vida que em requi deixar-la!

Dia 2.—Demà és el dia de Corpus. Cada any anàvem amb la mare a combregar de bon matí. Després a veure l'ou com balla als claustres de la Catedral... Si gosés demanaria a l'oncle que demà em deixés anar a combregar.

Dia 3.—Es veu que tot el que he estat pensant aquests dies no eren més que figuracions. Em trobo més bé, avui!... Quan he demanat a l'oncle per anar a combregar de bon matí, m'ha mirat més sorprès! Feia gràcia, ell, que sempre mirava tan seriós... No puc escriure gaire perquè decantat així en davant, em canso molt i em ve tos.

Dia 4.—Ja torno a trobar-me malament, però no crec que sigui res. Com que ahir vaig pensar tant amb la mare i amb el Corpus de Barcelona, deu venir-me de tant pensar...

Dia 5.—Me n'havia mofat molt d'en Feliu Dartés. Tan bon company com era, ell. Es com si el veiés. Els ulls li brillaven quan parlava de Catalunya i de les sardanes... Sempre em corregia les paraules mal dites. Ell volia que parléssim català ben pur, sense barrejar-hi mots que són d'altres llengües. Ell ho feia amb una gran bona fe, i a mi em molestava. Un dia me'l vaig treure del damunt amb una empena, i, sense voler, el vaig fer caure. Per desgràcia va caure de colze i es desllorigà el braç. Va estar vuit dies sense venir a col·legi. Quan hi tornà va venir a donar-me la mà, però jo vaig fer el desentès i vaig sentir com ell deia: «Vuit nits sense dormir i patint m'ha valgut la teva empena».

No vaig saber girar-me i demanar-li perdó. El cor ja m'ho deia que ho havia de fer, però sempre l'he tinguda aquesta mala disposició per seguir els manaments del cor.

Tota la nit hi he pensat amb en Feliu Dartés. Si podés fer-li arribar aquest «diari», quan jo em... quan jo no hi sigui. Seria un consol per mi molt gran saber que ell ha pogut veure el meu penediment...

Dia 7.—Abans d'ahir vaig escriure molta estona i després em vaig sentir més malament que mai.

D'aquí vuit dies ja serem a port... Déu meu, quina angoixa em ve quan hi penso. Si no haig de poder tornar a Catalunya, per què no dura sempre aquest viatge?

Dia 8.—M'he llevat avui amb una esperança. Potser jo ja no desembarcaré... El cel és blau avui. Ni un núvol; ni una boira...

Dia 9.—Sento que l'hauré de deixar aquest «diari». La ploma em cau dels dits... Vull anotar, però, que ara, quan penso en lo dolent que abans era, em fa l'efecte que es tracta d'un altre noi. Quins dies més bonics es posa a fer!...

Dia 10.—He resolt acabar aquí aquesta llibreta. Ahir, quan vaig venir al cambrot per anotar la meua convicció que no desembarcaré, vaig trobar l'oncle assegut davant de la tauleta, llegint.

En sentir que jo entrava cuità a amagar el que llegia, ocultant-ho amb uns papers. Era aquest «diari» que llegia. No sé com me'l va poder trobar, perquè sempre el guardava dins del meu maletí.

Quan em sentí entrar, es girà, volent fer posat indiferent, però tenia uns ulls l'oncle! Tan ferreny, tan home, i es veia que havia plorat.

S'alçà, es tornà a girar cap a la finestra, i dissimuladament es passà els dits pels ulls.

Jo me'l mirava, sense deixar-lo de vista. Tenia una certa complaença en torbar-lo, jo, un noi, a un homenàs com ell.

A l'últim, em mirà, i els seus ulls, sempre tan secs i tan encesos, es varen posar tristos, tristos. S'atansà, em posà la mà damunt de l'espatlla i em digué: «Ets tot un home, Joan, tot un home».

Després, com aquell qui diu la cosa més natural del món, afegí: «I no has de passar cap angúnia de res. Passi el que passi estigues segur que el teu company Feliu Dartés rebrà... (aquí es quedà parat; estossejà, i, a l'últim, acabà) rebrà tot el que vulguis enviar-li».

Girà esquena i passà la porta.

Ara ja no escriuré més... Es pesat d'anar escrivint tot el que un sent i pensa. I estic tan feble, ja...

Ella, quan es sentí morir, em deia: «Acosta't vora meu; dona'm la mà, fill». I jo no la vaig escoltar.

Veritat, mare, que quan jo us cridaré: «Veni, mare, al meu costat; doneu-me la mà i emporteu-se'm», veritat que vós sí que m'escoltareu i vindreu al meu costat?»

JOSEP M.ª FOLCH I TORRES

SUBSCRIPCIÓ OBERTA

per a la construcció del Pavelló dels Pomells de Joventut a l'hospital de Sant Pau i de la Santa Creu.

Suma anterior: 1.423'86 pessetes i 5 francs suïsos.

E. A., en honor a la Verge Maria, 5 francs.—Maria Sanmartí, 2 pessetes.—Teresa Esperabé, 2.—Mercè Peitx, 2.—Maria Roura, 2.—Josep Pascual, 2.—Donatiu de les alumnes del Col·legi Peninsular, dirigit per donya Maria Muntrabà: M. Sadurní, 2 pessetes.—L. de Castro, 1.—L. Luque, 1.—M. Guardí, 6.—T. Aymamí, 0'50.—T. i P. Moretó, 0'30.—J. Alegret, 4.—M. José, 1.—M. Pijoan, 2.—M. Ribalta, 1.—P. Arcona, 1.—A. Alabern, 1.—T. Carrera, 1.—P. y M. Fontova, 5.—M. Leal, 1.—A. y T. Vallescà, 1.—N. Lamlea, 1.—C. y P. Chilleran, 0'70.—D. Illas, 0'75.—R. Puig, 1.—Un grop d'obreres de Mataró, 6.—Nens Mateu, 1.—Recollit el dia de la inauguració del P. de J. «Llacada de nous amors», 21.—Total: 1.494'11 pessetes, 5 francs suïsos i 5 francs.

El «cicerone».—Ara els acompanyaré a un lloc on hi ha un formidable tor naveu, amb intèrpret, que, per a major comoditat dels turistes, contesta en tots els idiomes.

El vestit de la Mare de Déu

Semblant un tros de cel
de llums i flors i mel,
Verge Maria,
Lo maig diu que ha florit
per fer-vos un vestit
de setàlia.

L'orenell ho ha sabut
i d'un vol vos ha dut
perles molt fines.
Pel cinturó d'argent
que l'ha brodat el vent
d'olors divines.

Lo rossinyol, ritmant
sa lira, ha anat posant
veu afinada.
I llirs plens de blancor
amb clavells de rosor
fan la vorada,

Estels i violes d'or
hi posen la blavor
de primavera.
De roses els poncells
amb llessamins vermells
fan l'escolera.

El sol que s'hi dalia
Va dir que ell hi volia
donar l'escalfor.
També jo, Mare mia,
d'enyor se'm moriria
volgueu-mi mon cor.

Angelets cusi'en
per model tenien
el de Paradís.
Quan van acabant-se'l
l'alosa va dur-se'l
cantant son enès,
ESCOLÀSTICA COLOMER

Els Pomells de Joventut

BENEDICCIO D'UNA BANDERA

El diumenge, dia 8 de juliol, tindrà lloc en l'església dels PP. Caputxins de Nostra Senyora de l'Ajuda, la solemne benedicció de la bandera dels Pomells de Joventut «Verge de l'Ajuda», «Estel blau» i «Estol de Santa Cecília», dels quals n'és conseller digníssim el P. Tomàs de Barcelona, qui en aquell acte ostentará, demés, la representació del Directori.

AL CASAL NACIONALISTA DE LA BARCELONETA

En el teatre d'aquest casal tindrà efecte el diumenge, dia 8, la inauguració de la secció dramàtica del Pomell de Joventut «Nostra Dona de la Mercè», amb la representació de dues obres selectes de teatre català.

A GRANOLLERS

A aqueixa important ciutat del Vallès regna molt d'entusiasme per la festa que els Pomells de Joventut estan organitzant pel diumenge, dia 15, amb motiu de la benedicció de la bandera, acte al qual assistirà en Josep Maria Folch i Torres.

Aviat es publicarà el programa de les solemnitats piadoses i patriòtiques que amb tal motiu es celebraran a Granollers, als quals es proposen concórrer molts Pomells de la comarca.

ENDEVINA ENDEVINETA

TARJA

ROSA ALEGRET DE JONCERLL

OLESA

Combinar aquestes lletres degudament de manera que donguin el nom d'una novel·la catalana d'en Josep M.ª Folch i Torres.

MARIA SOLER BRUNA

XARADA

En ma prima sentiràs
la pianola i la copa;
en ma segona, si hi juntes
la consonant de tercera,

un lloc feliç que t'espera
si ets bon noi, hi trobaràs.

Busca a la platja el que et falti
de la tercera i la quarta
i et daran el nom simpàtic
d'una ciutat catalana.

CANDIDA MATEU VIDAL

LOGOGRAF NUMERIC

12345678	Nom d'home.
7845454	Arbre fruiter.
363145	Nom d'home
22848	Flor.
7867	Número.
732	Verdura.
63	Negació.
2	Consonant.

Solucions a l'insertat en el número anterior

A la tarja: *Les aventures d'en Massagran.* Josep M.ª Folch.

Al logogrif: *Marcell.*

Al rombo: *F, TER, FELIX, RIU, X.*

Eduard i Josep Solà, impressors-València, 200-Telèfon 1282 G.-BARCELONA

EL MASOVER

VA AL LICEO

- Que tal, Tòfol, que us ha semblat la líple?

- No ho sé, senyora: Com que un servidor no hi entén, som volgut escoltar l'opinió dels altres. Però.....

...mentre uns deien: Sembla un rossinyol

...altres cridaven: Està fetat un lloro

Si uns opinaven: Es una placa Odeon

.....altres, en canvi: Quina veu de regadora!

Uns la tenien per un serafí....

...altres, per un rave.

Així és, senyora, que em som fetat un bullit

[Signature]